

BELLPUIG

ARTÀ

PRENSA
ARTÀ

10 FEBRER 1990 Nº 21 -VI ÈPOCA- ANY XXXI REVISTA QUINZENAL

MES DE DISFRESES, MES DE BULLA

Ja som altra volta als DARRERS DIES.

Com cada any, la gent que participa a les nostres RUES, sobretot a la del dimarts, fan "s'estribillo" cercant roba i altres coses per fer la seva disfressa, individual o col·lectiva, i que enguany han disposat de 20 dies més que l'any passat per a fer els preparatius.

Tothom ho diu, de cada any repren la RUA del "darrer dia".

Com serà la d'enguany?.

sumari

* DISFRESSOS

Xerrada amb el regidor-delegat de les festes.
(plana 7)

* SUPLEMENT

Quatre planes dedicades a J.L. Estelrich.

* NOTICIARI

* XERRIM - XERRAM

* ESPORTS

* MES COL·LABORACIONS

política local

ECOS

NACIMIENTOS

Día 3 de enero.- **Marc Strunk i Pomer.** Hijo de Jens-Peter y Mª Angela. S'Auzinar de Selma.

Día 19.- **Clara Gayá Mesquida.** Hija de Juan y Margarita. Mte. Blanes 49.

Día 29.- **Israel Cruz Nicolau.** Hijo de Oswaldo y María. Pou d'Aval 16.

Día 29.- **Sergio Fernández Donoso.** Hijo de Rosario. 31 de Març 70.

MATRIMONIOS

Día 30-12-89. **Ignacio Rios Arenas** con **Margarita Magda. Picó Gerau.** N.D. R. Lluï 42.

Día 6 de enero - 90. **Antonio Brunet Sintes** con **María A. Miquelaz Chaparro.** N.D. Gran Via 66-19.

Día 13.- **Juan Bonet Trobat** con **Isabel Pons Isarn.** N.D. Sol 27. Villefranca.

Día 20.- **Antonio Tello Palacios** con **Magdalena Fuster Ortega.**

Día 20.- **Guillermo Casellas Gelabert** con **Mª Pilar Ferrer Camarena.** N.D. P. Plana 15.

Día 20.- **Antonio Torres Frias** con **María Negra Corraliza.** N.D. 31 de Març, s/n.

DEFUNCIONES

Día 1.- **Magdalena Ginard Alzamora.** a)Salurdiana. 65 años. C/. Pep Not 38.

Día 10.- **Bienvenida Mislata Cuéllar.** 35 años. C/. Nueva 42.

Día 12.- **Gabriel Forteza Forteza.** 45 años. C/. Ciutat 18.

Día 17.- **Lorenzo Planisi Arbore.** a)Ros. 18 años. Colonia San Pedro.

Día 18.- **Francisca Sureda alzamora.** a)Llovetà. 74 años. C/. Major 95.

Día 19.- **Catalina Sancho Lliteras.** a)Garreta. 81 años. C/. Ciutat 39.

Día 20.- **Mertín Vicens Pastor.** a) De Ca Na Metxa. 75 años. C/. Nueva 31.

Día 22.- **Miguel Riera Gil.** a) Molinet. 84 años. C/. Es Collet 6.

Día 25.- **Juan Genovard Tomás.** a)Polít. 86 años. C/. Mestral 13.

Día 28.- **Jerónimo Artigues Llínas.** a)Centes. 76 años. C/. C. i Llobera 63.

Plenari del passat 25 de gener.

Abans de que les Normes Subsidiàries sien definitives ja són modificades.

Raó: 54.000.000 de pessetes.

Com sol esser habitual, començà la Sessió aprovant les actes de passats plenaris.

Després, s'acorda demanar incloure els projectes d'abastiment d'aigües potables i abocament de les brutes, dels nuclis urbans de Sa Colònia i d'Artà, al pla plurianual del Consell Insular. Aquest pla és per a quatre anys.

El Sr. Batle informà que un dels projectes presentats s'acostava als 500 milions de pessetes. Afegí que el CIM en pagaria el 70% i la resta correspondria pagarho al poble.

També s'acordà, adherir-se a la campanya de normalització **lingüística** (així resta escrit a l'Ordre del Dia), promoguda pel nostre Govern, el Consell de Mallorca i l'Ajuntament de Ciutat.

Si es normalitza, s'escriurà tot en la nostra llengua i no es farà més que complir l'Estatut d'Autonomia. No es farà cap miracle sols es complirà una llei proposada pels mateixos que ara la volen aplicar. Com és lògic no ens referim al nostre Ajuntament, sinó als poders Autònoms que sols tenen l'encapçalament dels seus impresos en la nostra llengua i el contingut en espanyol.

La paraula que hi ha en **negreta** ho ha estat per l'autor d'aquesta crònica, creient que basta ella sola per demanar al nostre Consistori una persona que l'assessori en matèria **lingüística**. Almaco en tot el que es refereix a papers oficials.

El cinquè punt, era l'aprovació del conveni urbanístic proposat per Carrossa S.A., per a la construcció d'un camp de golf.

Si la memòria no ens falla, el projecte de NNSS que fa uns mesos presentaren els dos grups que governen a La Sala, Carrossa hi figura com a paisatge singular. Ara, quan encara no són definitives, ja es modifiquen i ho declaren hàbil per a fer-hi un camp de golf i un hotel de 450 (quatre-centes cinquanta) places.

Ens demanam si serà l'única modificació de les NNSS, o si serà la primera baula d'una cadena. ¿No es podrà ressentir a la llarga, l'abastiment d'aigües del nostre poble...?

Està vist que actualment, qui fa els miracles són els doblers i no els sants com antigament.

Creim que ens és obligat informar d'on surten aquests milions, ja que el Sr. Pastor ho explicà. Segons el famós decret Cladera, per a cada plaça hostalera hi ha d'haver 62 metres quadrats de terreny o sol urbanitzable, com és a partir d'ara. Si es projecta un hotel de 450 places, les multiplicam per 62 i ens donarà 27.000 m² (prop de quatre quarterades) que valoren a 20.000 pts. el m². D'aquests 540 milions, La Casa de la Vila en cobrarà el 10%.

Com recordareu, fa uns mesos que des d'Urbanisme, es demanava un informe sobre l'impacte ambiental de les NNSS.

Sols la nostra Universitat, ha sol·licitat de fer-lo. Segons informà el Batle, costarà unes cinc-centes mil pessetes enllestir-lo.

Tots els acords foren unànims, amb la sola absència del portaveu del CDS, regidor Amorós.

Una vegada acabats els punts de l'Ordre del Dia, el regidor Sureda, portaveu del PP, es queixà de com estaven redactades les convocatòries del Ple, ja que pareix que es dona per fet que s'aprovarà tot quant hi figura, no que anirà a debat i es votarà.

També es queixà de les informacions dels diaris de Ciutat, sobre Carrossa el mateix dia que es debatia en Sessió Plenària. Trobà poc adients les filtracions que vessen de la Sala.

Tomeu Lliteras

Filats Parats

Fer de.

Foner

Ja fa una vintena d'anys habitava entre nosaltres un personatge singular. S'havia despenjat d'una companyia itinerant de comedians i va exercir durant un grapat d'anys una patètica incapacitat d'enganxar-se a una cultura que li resultava distinta. Un horabaixa un artanenc que ara deu tenir sobre setanta anys el va escometre: "Usted es el que hase de pintor?". "No!. Yo SOY pintor!", va respondre enfadat, burleta i fèrit, carregant sobre el "soy" un èmfasi reivindicador de la seva dignitat. Entre la mitja fosca em va semblar veure una repujada vermella...a les galtes de l'amo en Pere, naturalment, que no va entendre aquell "soy" tan rabent. I si ara em llegeix, no crec que tampoc l'entengui. Per a ell, segurament, els qui pinten persianes i parets continuen "fent de" pintor. L'avalua una llengua secular, sàvia, noble i més antiga que tots nosaltres i que a tots ens sobreviurà. Segur.

OBABAKOAK.

" Això era i no era, a la ciutat de Bagdad, un criat que servia un ric mercader. Un dia, de bon matí, el criat se'n anà a plaça a comprar. Però aquell matí no va ser com els altres, perquè aquell matí hi va veure la Mort i perquè la Mort li va fer un gest.

Aterrit, el criat tornà a la casa del mercader.

"Senyor -li digué-, deixau-me el vostre cavall més veloç. Avui vespre vull ser molt lluny de Bagdad. Avui vespre vull ser a la remota ciutat d'Ispahan.

"Però, per què vols fugir?

"Perquè he vist la Mort al mercat i m'ha fet un gest d'amenaça.

"El mercader se'n va compadir i li deixà el cavall, i el criat partí amb l'esperança de ser aquell mateix vespre a Ispahan.

"El capvespre, el propi mercader, va anar al mercat, i, tal com li havia succeït abans al criat, també ell veié la Mort.

"-Mort -li digué, apropant-s'hi-, per què li has fet un gest d'amenaça al meu criat?

"-Un gest d'amenaça? -contestà la Mort-. No, no ha estat un gest d'amenaça, sinó de sorpresa. M'ha estranyat molt veure'l per aquí, tan lluny d'Ispahan, perquè avui vespre a Ispahan me n'he de menar el teu criat."

He començat a llegir **Obabakoak**, llibre de narracions de Bernardo Atxaga que el

1989 obtengué el Premio Nacional de Literatura i el Premio de la Crítica. Guardons sorprenents, agradablement sorprenents, si pensam que és un llibre escrit en èuscar. En llegesc la traducció castellana, feta pel mateix autor i publicada a Edicions B. M'he permès de fer una traducció lliure d'aquest conte que figura al volum.

El títol significa "**Coses dels d'Obaba**" i la referència geogràfica d'Obaba serveix per anar creant un món mític sense fronteres. He pensat en **Camí de Sirga**, de Jaume Montcada, novel·la catalana recent i també premiada. Dos llibres que em permet suggerir en la seguretat que el bon lector s'hi submergirà amb plaer.

Que què és un "bon" lector?. Ai! Per començar, aquell que s'acosta al llibre amb fe. Amb la fe de creure que obrirà l'autèntica capsa màgica, el cau de les meravelles, el pou de la saviesa...i això s'acomplirà si, ai!, és un "bon" lector.

Hi haurem de tornar, a veure si ho desfeim un poc.

RELOTGE.

En Jordi F. està molt preocupat. Ha arribat a la conclusió que el rellotge del campanar es permet, cada dia, una llicència intolerable: a les set del matí només sonen sis campanades. Sis a la primera i sis a la repetició. Cada matí comprova que està ben despert, que no hi ha cap renou estrany que ofegui la campanada que li falta, que el ritme és uniforme fins a la sisena. Després, silenci. Atès que darrerament les compta amb els dits, només li falta fer la prova definitiva: aixecar-se a les sis i mitja i plantar-se, cinc minuts abans de les set, al cantó de la rectoria. I esperar.

Li he suggerit que ho deixi anar. Per dos motius. Si algú el troba per allà i li demana que fa, gosarà dir la veritat?. Hi ha pensat un poc i m'ha dit que no, que hauria de dir una mentida.

El segon motiu no l'ha entès. Li he dit que si el que el preocupa es confirma, no s'ha de cridar cap rellotger, sinó els periodistes perquè escampin per tot aquesta rebel·lió insòlita contra la monotonia, contra la rigidesa, contra l'exactitud. "El rellotge d'Artà engana el temps". Quin titular !!!

No sé què farà. Jo, demà, posaré el despertador a les sis i quaranta-cinc.

BELLPUIG

REVISTA QUINZENAL
Nº 21 - FEBRER 1990.

REDACCIÓ
I ADMINISTRACIÓ:

C. Rafel Blanes, 10, 1ª ARTA

Dipòsit legat: P.M. 57-1969

IMPRIMEIX:

Gràfiques Llevant
C/ Ciutat, 55. ARTA.

HAN COL·LABORAT A AQUEST NÚMERO:

C. Obrador, G. Bisquerra, A. Genovart, R. Umbert, P. Ginard, B. Lliteras, R. Gómez, B. Tous, A. Picazo, P. Esteve, Foner.

ADMINISTRADOR:

G. Bisquerra (Tf. 562288). Col·laboren: C. Guerrero, Mª A. Sureda.

Noticiari

DE SANT ANTONI

Se celebraren les festes de Sant Antoni, amb un temps solejat, qual cosa va facilitar la feina dels organitzadors i va fer en definitiva que la festa sortís llúida.

Començà la festa ja el dissabte abans, amb la actuació "d'Esclafits i Castanyetes" a la Plaça Nova, on també hi tancà els actes de la festa el mateix dia de Sant Antoni l'actuació "d'Artà balla i canta".

Les "completes" foren un vertader èxit en quant a participació a l'acompanyada i a la celebració a la parròquia, amb la capella del Sant molt ben ornamentada, i on de cada any s'hi afegeix més gent.

Els fogarons, molts i entonats, però tal volta hi faltà gent que altres anys compareixia però que per ésser enguany dia feiner potser no vingués a la nit del foc. Així i tot hi hagué molt de trui.

La cavalcada va resultar molt llúida i participada. El sol va fer acte de presència fent que tot anés de primera. Molt de bestiar i poques carrosses, però tant per cada any. A l'ofici l'Església resultà insuficient per tothom poder asseure i també succeí el mateix a la casa del "trui" a ca l'amo en Jaume Gil, però es varen cantar les darreres cançons, amb l'alegria de sempre i també amb la nostàlgia d'ésser ja el darrer acte de la festa.

Per molts d'anys.

PREMI BALTASSAR PORCEL

El passat dissabte, dia 27 de gener el nostre col·laborador i amic, Antoni Picazo Muntaner va ésser galaronat amb un accésit del premi Baltassar Porcel de narrativa concedit per l'Ajuntament d'Andratx. El jurat, presidit per Baltasar Porcel decidí declarar al premi desert i repartir-lo entre els dos finalistes, Xavier Coromines i el ja esmentat Antoni Picazo. Aquest darrer per la seva narració "Pongamos que hablo de..."

El premi, consistent amb una ànfora commemorativa i cinquanta mil pessetes li va ésser entregat en un acte celebrat al Teatre Municipal d'Andratx. Des d'aquí volem donar-li l'enhorabona i desitjar-li nous èxits en la seva tasca literària.

EXPOSICIÓ

El passat dissabte dia 3 de febrer es va exposar una col·lecció de fotografies, pannels i montatges audiovisuals, obra de Francesc Albunquerque, que versen sobre el tema de les muntanyes de Mallorca.

Aquesta exposició restarà oberta a Na Batlessa fins el dia 19, i durant aquest temps es duran a terme diverses activitats relacionades amb la muntanya, excursionisme i naturalesa: Conferències, projeccions, una excursió i sembra d'arbres.

UNA ARTANENCA PREMI CIUTAT DE PALMA D'INVESTIGACIÓ

El passat 19 de Gener, dissabte de Sant Sebastià, es varen fer públics al Palau Soller de Palma els noms dels guanyadors dels Premis Ciutat de Palma 1989. Això no seria notícia pròpia d'aquesta publicació nostra si no fos perquè una artanenca es va veure beneficiada amb la concessió d'una beca de les otorgades en aquesta 34 edició del "Ciutat de Palma" a la investigació científica; beca dotada amb tres-centes mil pessetes.

N'Antònia Tous Ginard, filla de Francisco Tous (Messetes) i Catalina Ginard (Terres), ha aconseguit així el reconeixement més important que s'otorga a les nostres illes a una tasca d'investigació científica amb un treball que tracta sobre l'ADN mitocondrial en l'escaravat fariner. Des d'aquí l'hi volem fer arribar la nostra més sincera enhorabona i desitjar-li nous èxits en la seva carrera de biologia, recentment acabada.

RETOLS NEON
RETOLS LLUMINOSOS
RETOLACIÓ DE VEHICLES
RETOLACIÓ PER ORDINADOR

Plaça Primo de Rivera, 3 - Tel. 84 36 09
Fax 971 - 55 24 87 - 07500 MANACOR

AREA URBANA
GENER 1990

Dia 6	5,3 litres
Dia 7	6,5 litres
Dia 9	10,5 litres
Dia 11	28,5 litres
Dia 12	33,5 litres
Dia 19	1, - litres
Dia 28	5, - litres
Dia 31	4,5 litres
Total	94,8 litres

S'OFEREIXEN

FEINES DE:
CONSTRUCCIÓ I DECORACIÓ
DE JARDINS
Joan Llabata Morey
Plaça Conqueridor, 8.
Telèfon: 83 52 44 - ARTA.

EXCURSIO A BONANY

El passat dissabte dia 3 de febrer el grup d'amics d'excursionisme va emprendre caminata fins al Puig de Bonany.

A les vuit del matí, en Torres els feia la foto de ritual davant el celler de Ca'n Faro i seguidament es posaren en marxa manant desfilades cap a la meta del dia, per Na Borges, Son Doblons, Petra i arribant a les dues al Puig de Bonany. Després baixaren a Sant Joan i posaren miquets al restaurant "Sa Cova" on s'hi afegiren fins a 84 comensals, entre els excursionistes (64) i els demés chófers per tornar, etc.

Amb la notícia volem fer arribar la nostra enhorabona a tots els participants a aquesta diada i a les moltes altres que ja han fet al llarg del temps que es dediquen a les sanes excursions a peu, però sobretot a la de Lluc, on eren 14 i ho aconseguiren

amb 12 hores, després al Santuari de Sant Salvador de Felanitx, eren 52 i caminaren 8 hores i aquesta darrera a Bonany, 64, empleant 6 hores.

Entre el bullici de la diada es pogué sentir aquesta glosa feta per una dona d'empena i que no deixa cap excursió:

Moló no n'hi tot l'any
cosa que no havia sabut
hem de tornar formargrup
per a peu anar a Bonany.

Aprofitam l'ocasió per convidar a l'excursió de demà diumenge i que formarà part de les activitats relacionades amb qüestions de muntanya que organitza "Visions de Tramontana".

Sortirem a les 10 del matí des de l'Ajuntament i anirem a donar la volta al Cap de Farrutx, des del Caló pujant després per Font salada, enllaçant la carretera dels "soldats".

Ara fa 25 anys

BELLPUIG, 8 de enero de 1965. Nº 61.

* En SILUETA DEL MES Salom hace hincapié en las consabidas felicitaciones navideñas y deseos de prosperidad para el año que empieza, y del frío que azotó nuestros lares estando a punto de que la nieve hiciera su aparición.

También hace mención a la visita que hizo Mn. Damián Nicolau, procedente de Roma y camino de su diócesis de Huamachuco. El triunfo en el juego de damas al vencer en doble confrontación en Manacor y Artá, la cual ganaron un grupo de artanenses. Se menciona la desaparición del tren de mercancías, grave contratiempo para los comerciantes.

* Jaume Sancho Gili comienza el primer capítulo de "Mallorca a vista d'ocell", escrito del siglo XVII, en biografía del P. Llinás.

BELLPUIG, 8 de febrero de 1965. Nº 62.

En SILUETA DEL MES, el cronista destaca la devoción que tiene Artá a San Antonio de Viana, festejando esta fiesta. En el Ayuntamiento sigue expuesta la maqueta de una nueva Cala dedicada al turismo, sacrificando su belleza natural. En la Iglesia llegan nuevos aires conciliares, celebrando la misa cara al pueblo. También se espera pronto que pueda celebrarse en lengua vernácula. Gran actividad de la Colombófila, y la nota sentimental de los almendros en flor.

* DE LA COLONIA, nos informan de las Bodas de Oro de D. Bartolomé Bisbal y Dª Margarita Orell. Sus siete hijos le brindaron una alegre fiesta en acción de gracias.

* Sigue la biografía popular del P. Llinás en su segundo capítulo, obra de Jaume Sancho.

* En Artá celebraron sus Bodas de Oro el matrimonio Miguel Roca Castell e Isabel Alzina Ferrer, del negocio de la pastelería. Dicha fiesta se celebró en la intimidad, pero asistieron a una misa en acción de gracias y obsequiaron a sus familiares con un excelente lunch.

VUELOS millor

Telex 69565 VGOR E

G.A.T. 820

Calle Binicanel·la, 12 T 585515/52 CALA MILLOR

Carretera Cala Agulla 19 T 564017 CALA RATJADA

SUPER OFERTA A LISBOA 2x1

3 noches 47.450

2ª persona GRATIS.

7 noches 37.950

2ª persona 19.200 Pts.

Incluye: avión desde Madrid más Hotel de 2 estrellas en H/D.

CARNAVALES DE RIO - BRASIL

(188.750 Ptas.)

VUELOS CHARTER NACIONAL

MADRID 5.000 Ptas.

BARCELONA 3.000 Ptas.

ALICANTE 3.000 Ptas.

PARA OTROS DESTINOS
CONSULTENOS

racó de la parròquia

NOTICIES

CAMPANYA 100 x 1000

Davant la necessitat urgent de conservar i millorar els edificis parroquials, el Consell d'Administració i el Consell Parroquial han llançat una Campanya d'Ajuda Voluntària que s'anomena 100 x 1000. Consisteix en aconseguir que 100 persones vulguin aportar 1000 ptes. cada mes durant un any per tal de fer possible aquesta conservació i millora dels 5 grans edificis que té la Parròquia.

S'ha enviat a totes les cases del poble un fulletó on s'expliquen els motius de la campanya i com apuntar-s'hi. Esperam que siguin molts els qui vulguin col·laborar.

ELS EDIFICIS DE LA NOSTRA PARRÒQUIA D'ARTÀ
NECESSITEN CONSERVACIÓ I MILLORAMENT

Campanya
d'ajuda voluntària 100x1000

THI APUNTES?

PENSAMENTS

DEU EMET EN ESTÈREO

"Déu emet en estèreo". La frase no és meva, però m'agrada. La pronuncià el bisbe Alberto Iniesta durant uns exercicis espirituals dirigits a capellans.

Déu emet efectivament per dos canals: a través del cor de l'home, del seu interior, de la seva consciència; és aquí on, en el silenci, parla l'Esperit, manifesta la seva voluntat, diu el que espera del ser humà, inspira, suggereix, anima...

L'altre canal és el de la creació, el món, la societat, l'Església, la comunitat. Déu parla també a través d'aquests elements: la immensitat del cel, la bellesa d'un ametler florit, la mar quan bramula i quan està feta una bassa d'oli, les muntanyes aixecant-se fins als niguls...

Déu es manifesta a través de les persones, de les seves grandeses i misèries, del seu anar i venir quotidià; a través de la ciència, la tècnica i el progrés, a través dels infants i els vells, els joves i els minusvàlids, els pobres, els senzills...

Déu manifesta el seu amor i la seva voluntat als homes a través de l'Església i la comunitat cristiana; allà, en la celebració dels sagraments, en la pregària comunitària, en la paraula dels Pastors, en els grups que intenten viure amb fidelitat a l'evangeli, en el silenci i en el càntic, allà Déu fa sentir la seva Paraula...

Durant els segles de la història, Déu ha emès a través d'aquests dos canals, encara que potser no sempre els hem tengut en compte o només hem posat l'orella i l'atenció a un dels dos. Però des que el Fill vingué al món i ens envià l'Esperit, Déu no ha deixat mai de manifestar el seu voler en estèreo.

L'home d'avui és el qui més pot entendre aquest doble canal. El qui es pensa que l'emissió de Déu és en "mono", va equivocat o bé no té el receptor adequat i a punt.

Andreu Genovart

FESTA DE LA NOVA BEATA FRANCINAINA CIRER

Dissabte, dia 17 de febrer, la Missa de Comunitat de la Parròquia (19'30 h.) serà en acció de gràcies per la beatificació de la Religiosa de la Caritat Sor Francinaina Cirer. Tots estam convidats a contemplar els seus grans exemples de dona de poble, senzilla i humil i a la vegada religiosa entregada a Déu i als germans.

DIMECRES DE CENDRA

Dia 28 de febrer és el dimecres de cendra i comença la Quaresma. A la Parròquia hi haurà una celebració penitencial a les 20'30 h.

CATEQUESI 2ª ETAPA

Els al·lots de catequesi de segona etapa tenen prevista una excursió/acampada a Montisó de Porreres pels dies 23 i 24 de febrer. Serà un bon moment per a conèixer i compartir.

CURSET PREMATRIMONIAL

Del 12 al 16 de febrer tindrà lloc un curset prematrimonial comarcal. Començarà a Artà a les 9 del vespre al segon pis del Centre Social entrant per la porta principal.

GERALD VINCENT

Escola d'idiomes

- * Anglès, Alemany, Francès i Català
- * Spanish (FOR FOREIGNERS)
- * Recuperació i reforç EGB, BUP, COU
- * Preparació Examens Cambridge.

Plaça Conqueridor, 11 - ARTÀ

Suplement

BELLPUIG

10 FEBRER 1990 Nº 2 -I ÈPOCA- ANY I

JOAN LLUÍS ESTELRICH

ALGUNAS NOTAS SOBRE SU RELACIÓN CON

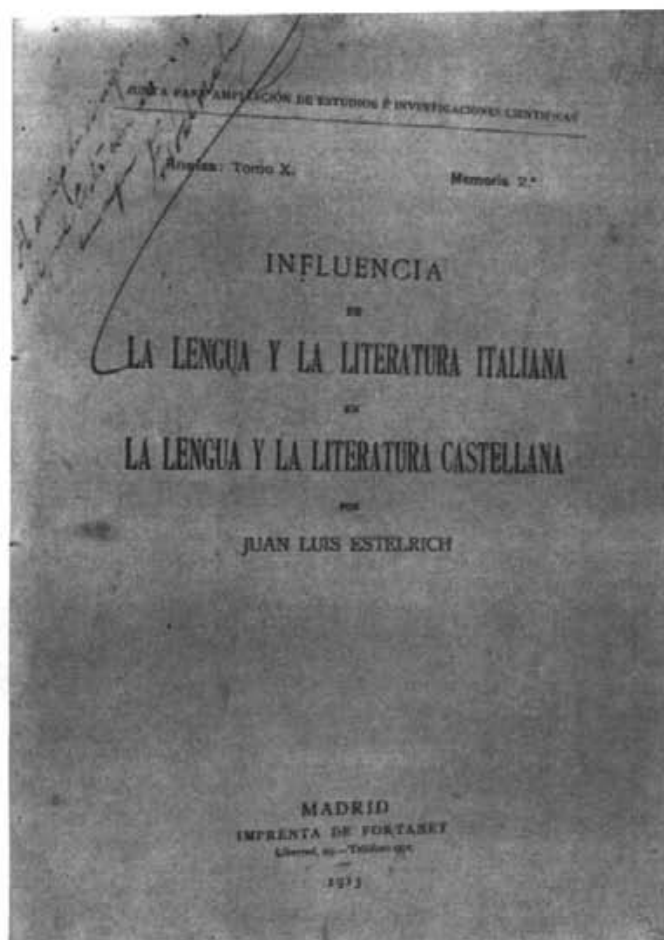
Jesús García Marín*

LA LITERATURA ALEMANA E ITALIANA

Estelrich, un crítico marginado por la crítica.-

Hay motivos más que suficientes para solicitar desde estos **Suplement** una urgente indagación sobre la vida y la obra de **Juan Luis Estelrich** (1856-1923). Hoy este escritor es un individuo olvidado por las literaturas castellana y catalana. De la primera porque sin investigaciones procedentes de la historia local difícilmente puede integrarse a este académico en el contexto hispano del siglo XIX. De la segunda por escribir su obra en castellano y eso -desde que Quadrado escribió un desafortunado artículo en La Palma no se perdona, pese a ser Estelrich, como veremos, la figura clave de la última Renaixença mallorquina.

JESÚS GARCÍA MARÍN. Director editorial de Miramar ediciones. Nació junto al Guadalimar, en la Puerta del Seguro (Jaén). Licenciado en Historia General por la Universidad de Palma de Mallorca. Fue alumno de doctorado de Camilo José Cela Trulock. Becario de la CAICYT, de la Fundación de los Archipiélagos Españoles y es miembro fundador de la Sociedad Española de Bibliografía que dirige en Madrid el Dr. Simón Díez. Es autor de las entrevistas (y sólo de las entrevistas) que figuran en los primeros 60 Cuadernos Bibliográficos de la Historia de las Baleares (Ed. Formentor, 1988/1989-1990). Ha publicado estudios de investigación en **Sistema** (Madrid), **Pedrales** (Barcelona), **Mayurqa** (Palma) **Estudios Baleàrics** y en la Revista de la Universidad Complutense. Ha entrevistado a Antonio Colinas, Mariano Villagómez, Pierre Vilar, Miguel Batllori, Juan Maluquer de Motes. Tiene varios libros y casi veinte artículos publicados. Ha colaborado en Diario de Mallorca y desde hace poco en las páginas del suplemento **Llibres** de Última Hora. Además ha diseñado varias portadas de libros, escrito reportajes para revistas aéreas, para Gente y Viajes 16 etc. En la actualidad trabaja en una Historia del Ciclismo en Mallorca y en una resumida Historia de Mallorca. Sobre J.L. Estelrich escribió un extenso artículo en el Diario de Mallorca "Juan Luis Estelrich y la introducción de Leopardi en España" en Zona Cultural, 10 Julio de 1987.

No se crea por lo escrito que el silencio que reina sobre la producción de Estelrich es reciente - ahí están los siempre valiosos estudios de Llompart o de Torres Gost, lo que sucede es que cinco años después de morir ya era un personaje casi al margen.

La "Nostra Terra", por ejemplo, al fosilizar el legado de la Renaixença mitifica a **A.M. Alcover, Costa, a Joan Alcover...** de Estelrich, ¿nada sabemos?, pese a influir, a través de la filología germánica de moda, en A.M. Alcover y ser el gran testigo del giro de Joan Alcover hacia el exclusivo cultivo poético del catalán. En cuanto a Costa fue, el catedrático de Artá, el culpable de que su obra se tuviera en cuenta en los círculos literarios de Madrid.

Con todo La Nostra Terra nada más iniciada su andadura calificaba al amigo de Estelrich, Joan Alcover, como "teorizador agut i lluminós", siendo precisamente en ese campo, el de la crítica, Estelrich muy superior al gran poeta mallorquín: ello lo confirmaría su propia carrera académica y el mismo Alcover.

Por si fuera poco, gozó el artaner de mayor reconocimiento nacional e internacional "en vida" y utilizó su, en algunos momentos, influencia en provecho de Costa y de J. Alcover.

Pero, ¿por qué La Nostra Terra no recupera a Estelrich? Pensamos que al establecer este órgano de la burguesía local un esquema de indagación, se planteó sólo investigar una línea muy concreta de la Renaixença (la que irradiaba desde Cataluña) no haciendo demasiado hincapié en las relaciones del grupo mallorquín ("el parnasio") con el círculo de **Menéndez Pelayo** (que tuvo en Estelrich a su intermediario).

Paradójicamente, "La Nostra Terra" si se preocupó en su andadura, troncada por la guerra civil, por algunos temas de la literatura italogermánica. En 1933, por ejemplo, aparece un artículo de Estanislao Pellicer sobre Wagner y un estudio de **Sureda Blanes** sobre Goethe. Pero ni siquiera el cosmopolitismo heredado del modernismo que había lanzado a Costa, había dejado sitio para Juan Luis Estelrich.

Esta claro que de esa "marginación" no tiene la culpa nadie. Estelrich, a su manera, también se exilió y no sólo al ejercer la docencia, sino fundamentalmente al preferir, frente a la estructura cada vez menos cerrada del jochfloralisme, profundizar, y ello si que es nuevo, en otras literaturas.

Estelrich poeta.-

Estelrich llega a la literatura como "joven poeta" de escasa calidad, componiendo versos para sus amores. A través de muchas lecturas la erudición adquirida (como en el caso de Menéndez o Quadrado) acabará aplastando sus efluvios poéticos. Su sensibilidad burguesa, tópica y artificiosa, le convertirá en un emulador como se aprecia en los tempranos versos de **Primicias** (1884). Consciente, por tanto, de su "inferioridad poética", producto seguramente del círculo de poetas auténticos que le rodeaban, quiso hacer de la práctica versificadora arte menor y dedicarse a la crítica literaria.

Nunca consiguió el equilibrio entre intuición y cultura que caracterizaría a Costa o la espontaneidad del Alcover en catalán, por mucho que elogiara sus composiciones Menéndez Pelayo o por mucho que a otras lenguas fuera vertidas. "Nadie ha disputado a Costa el predominio de la Lirica", escribió Estelrich, y menos en Mallorca, lugar donde, en palabras de Rubio i Lluch se encontraba "la escuela literaria más clásica, de más buen gusto y más uniforme". No obstante el poeta de Artá disfrutó en vida de una nada despreciable aureola. Fue (hasta que los Juegos Florales de 1909 lanzaron a Alcover) más conocido fuera de la isla que el autor de La Balanguera, siendo traducido, casi siempre por intercambio, al húngaro, holandés, francés, italiano y alemán.

CRONOLOGIA DE J.L. ESTELRICH

- 1793-Raimundo Strauch Vidal escribe la "primera" gramática castellanoalemana en Mallorca.
- 1798- Un 29 de junio nace Leopardi.
- 1810- Leopardi traduce el Arte Poética de Horacio.
- 1823-Nace Pedro de Alcántara Penya.
- 1837-Muere Leopardi.
- 1840-La Palma.
- 1843-El Estudiantón. Nace Bartolomé Ferrá.
- 1844-La Estrella Balear. Nace Gabriel Maura.
- 1846- El "Propagador Balear" menciona el 31 de Marzo de ese año la "Filosofía del derecho de Kant".
- 1854-Nace Costa. Nace J. Alcover.
- 1856- NACE JUAN LUIS ESTELRICH EN ARTA.
- 1859-Juegos Florales en Barcelona.
- 1862-Nace Antonio María Alcover.
- 1869-J. Alcover estudia Derecho en Barcelona. Amistad en el colegio de Segunda Enseñanza con Costa. En el Instituto Balear de esos años son condiscípulos Estelrich, Costa y Antonio Maura.
- 1871-Sale a la venta La Renaixença año I. Barcelona.
- 1872- Costa estudia en Barcelona. Estelrich se examina en la Universidad de Barcelona. Allí conoce de "vista" a Menéndez y a Antonio Rubio. Estelrich estudiaría derecho en Barcelona y Madrid donde también estudia notariado y diplomática.
- 1875-Jerónimo Rosselló publica en el Museo Balear (nº 2) "El dragón de Rodas" a imitación de Schiller.
- 1876-El Porvenir de Mallorca.
- 1877- Estelrich publica en el Museo Balear "El lago" relección de un encantamiento dedicado a Costa y a Francisco Mir.
- 1880-Estelrich dedica otro poema a Costa. Antonio Rainieri deja a su muerte "At-traverso lo Zibaldone" en la Biblioteca Nacional de Nápoles.
- 1881- Antonio Hernández Ledesma: "El pesimismo de Leopardi". Madrid.
- 1882- Muere el padre de Estelrich. Poco después opoisa para profesor de Literatura.

Una de las causas directas de su perecedera fama como poeta se debió a un saber estar en los centros neurálgicos de la cultura española, pese a imprimir sus obras en Palma. En 1899, por ejemplo, se movió sin éxito con un manuscrito de Alcover entre los editores madrileños. Ese poco conocido y divulgado episodio fue uno de los desencadenantes del desengaño alcoveriano cuya consecuencia sería una cierta aversión al castellano y un giro radical, tan enriquecedor en su caso, hacia un cultivo exclusivo del catalán.

El círculo de Estelrich, "el parnasillo".

El parnasillo era, a finales del siglo XIX, el nombre familiar con que un grupo de intelectuales mallorquines denominaban sus propias reuniones. Básicamente consistían en tertulias literarias y en recibir con disciplina de grupo a aquellos que, considerados culturalmente fuera de la isla, llegaban a Mallorca (Rusínol, Darío...), además se homanejeaban cuando eran nombrados "maestros" en los Juegos Florales o bien compraban regalos a figuras de las letras como Menéndez. En definitiva, se trataba de un ramillete de burgueses interesados en consolidar el ambiente literario isleño y en cultivar las buenas relaciones con el exterior.

Ese "parnasillo" afectó a Estelrich y de hecho en sus largas estancias en la Península, Joan Alcover le informaba de cuanto acontecía en él. En sus ausencias, Estelrich hizo de relaciones públicas de ese grupo de literatos conectándolos con escritores consagrados como Blanco, Campoamor o Valera.

La obra del "círculo" fue sin duda la "Antología de poetas líricos italianos" en la que participaron medievistas (Rubio, Llabrés, Quadrado...), filólogos (Milá, Rosselló) y prácticamente toda la "inteligencia" mallorquina. No podía faltar Menéndez Pelayo, desde la misma dedicatoria...

Estelrich y Menéndez Pelayo.-

Es imposible condensar en esta pequeña nota las relaciones de Menéndez Pelayo con la literatura mallorquina de finales del XIX y principio del XX. En lo referente a Estelrich, la amistad entre ambos fue profunda y debe remontarse incipientemente a cuando el mallorquín estudiaba en Barce-lona y don Marcelino paseaba por la ciudad universitaria.

No vamos aquí a descubrir todo lo que de su difusión en Mallorca debe Menéndez Pelayo a Estelrich, ni todo lo que el de Artá adeuda en ánimo y apoyos al santanderino. De todas formas Mallorca era entonces campo abonado para las ideas, incluso políticas, de Menéndez. Por si eso no fuera suficiente, Menéndez se había declarado (para regocijo de los mallorquines) afín al discípulo de Quadrado, y admirador de Ramon Llull. Otro punto, sin embargo, facilitó el ensamblaje entre el grupo literario mallorquín y el menéndezpelayismo: Menéndez en su voracidad crítica no había tenido más remedio que dar con la rica erudición mallorquina, unas veces "atropellada" como la de Bover y otras tan básica como la de Quadrado.

Pero, además, había otros lazos. Rubió, gran amigo de Estelrich, había estudiado en Barcelona, los tres estuvieron estrechamente relacionados con Costa. Menéndez, por otra parte, siempre quiso que Estelrich se adentrara filológicamente en las literaturas alemana e italiana, a la par que escribía poemas. Los resultados de esa amistad fueron que el mallorquín podía pedir a don Marcelino cuanto se le antojase. Parecía poder conseguirlo todo: por ejemplo, a través de Antonio María Alcover, le solicitó un prólogo para la gramática de Tomás Forteza.

- 1883-"Primitias" libro de poemas de Estelrich.
- 1884-Estio.
- 1885- Antonio María Alcover no quiere que Estelrich dedique la "Antología" a la reina de Italia.
- 1889- Estelrich publica la "Antología".
- 1890-Estelrich participa activamente en El Ateneo revista literaria.
- 1892-Traducción de En el Hertz de Heine.
- 1896- Muere Quadrado.
- 1898-Estelrich colabora en la revista Los libros.
- 1899- Publica las poesías líricas de Schiller. en homenaje a Menéndez. Joan Alcover le pide epistolariamente que le cuente cosas de Menéndez y Campoamor. Estelrich pasa el verano en Segovia. Se proyecta un homenaje a J. Rosselló. Joan Alcover manda saludos para Menéndez y Valera. Estelrich manda a Alcover un artículo sobre Schiller. Se produce el "giro alcoveriano".
- 1900:Estelrich: Poesías.
- 1902-Traslado de Estelrich a Soria.
- 1903-El "parnasillo" proyecta un obsequio para Costa por su nombramiento de maestro en los Juegos Florales. Banquete en honor de Costa: Joan Alcover lee un poema que acaba de componer La belanguera
- 1904-Instituto General y Técnico de Cádiz. Estelrich, categrático por oposición. Programa de preceptiva literaria.
- 1907-Rubén Darío, según Joan Alcover, está en Palma.
- 1909-Homenaje del "parnasillo" a J. Alcover
- 1910-Estelrich empieza a ser seriamente conocido en Italia. Trabaja sobre histrionismo.
- 1911-Estelrich publica un estudio sobre "Fundaciones Españolas en Roma".
- 1913-Estelrich:Influencia de la lengua y literatura italiana en la castellana.- Estelrich manda a J.Alcover al Sr. M.B.que desee la colaboración de algunos mallorquines para establecer una sucursal en la Isla de La Caja de Pensiones para la Vejez.
- 1916-Miret i Sans en Mallorca.
- 1922-Muere Costa.
- 1923-Muere JUAN LUIS ESTELRICH EN PALMA.

Antes que Costa o Joan Alcover, fu A.M. Alcover el más agradecido de cuantos recibieron los favores del santanderino por mediación de J.L. Estelrich. Por ejemplo, el padre de la filología catalana mandó a Menéndez una edición de sus "Rondallas" y más tarde un "folleto antiprotestante", participando diez años más tarde en el pago de una medalla homenaje para Menéndez.

Leopardi

El italiano era considerado por Estelrich como el lírico subjetivo más universal. Primero lo imitó con un verso artificioso consiguiendo, en opinión de Alcover, nada. No pensaba igual el áulico Menéndez, aunque éste estaba más interesado en demostrar que la lectura de Leopardi podría significar una nueva sugestión para los cansados metros hispanos. Naturalmente, hasta copiar el optimismo formal de Leopardi resultaba muy difícil. Leopardi había practicado un visceral intimismo de autosugestión basado en una tristeza sin solución, que solo encontraba salida en la impresionante cultura clásica sobre lo elegíaco. Pero además, y eso es otra insoluble diferencia con Estelrich, Leopardi fue un intelectual políticamente comprometido y sobre todo estéticamente "revolucionario". Está claro pues que basándose creativamente en Leopardi, Estelrich sólo podía fracasar aun superando tópicos como la ironía en Heine o la desesperación en el poeta italiano.

Sin embargo, el agotamiento que como poeta supuso la lectura de Leopardi significó, a contrarias, un enorme revulsivo para el Estelrich crítico y traductor. En tal "parcela" si que fue el mallorquín "un creador" estando al día de la bibliografía leopordiana de entonces, conociendo con detalle los estudios de Antonio Rainieri, Giordano, De Sanctis o Brambilla. Prácticamente no se le pasó por alto ninguna versión hispana del poeta italiano y para los diecisiete poemas de Leopardi que incluyó en su *Antología* utilizó diez traductores. La culminación de sus trabajos sobre literatura italiana se produjo en 1911 cuando la Junta de Ampliación de Estudios le permitió comprobar "in situ" la gran cantidad de papeletas que había recogido en vida sobre la literatura italiana. Pudo en Italia encontrarse con sus viejos amigos epistolares. Desde entonces, probablemente, decide dedicar los esfuerzos de sus últimos años a enfrentarse con la obra de Goethe. Para llegar a esa decisión sus traducciones y trabajos sobre Schiller y Heine habían preparado el camino.

La literatura italiana.-

¿Cómo se inicia Estelrich en la literatura italiana? Primeramente como joven poeta lee a Dante, Leopardi y otros imitándolos. Poco a poco se introduce domesticamente en el italiano, dándose pronto cuenta -a diferencia del ya venerable J. Rosselló- que la traducción, y en ese punto si dará Estelrich un paso de gigante, no consiste solo en vertir literal o poéticamente los versos de otro, sino que es imposible un cambio de lengua sin una seria investigación crítica.

A eso hay que unir la tradición "italianista" que existía en la isla que, históricamente, había formado alguna parte del gusto de la burguesía local.

La *Antología* fue precisamente el encuentro de ambas afluentes y por ello colaboró la Diputación de Baleares. El único problema que tuvo Estelrich al publicarla se debió al descontento de Antonio Maria Alcover por la dedicatoria del libro (a la "reina Margarita" de Italia).

La *Antología* contiene poemas desde San Francisco pasando por Boscán o Alfieri hasta Campanini. La influencia de dicha compilación es impredecible y no por su calidad: baste decir que el mismo Estelrich es uno de los primeros en referirse a un admirador de Nietzsche llamado Gabriel D'Annunzio. Para mostrarles el alto nivel de conocimientos del antólogo de Artá un solo ejemplo basta: Leopardi.

Sin embargo, el agotamiento que como poeta supuso la lectura de Leopardi significó, a contrarias, un enorme revulsivo para el Estelrich crítico y traductor. En tal "parcela" si que fue el mallorquín "un creador" estando al día de la bibliografía leopordiana de entonces, conociendo con detalle los estudios de Antonio Rainieri, Giordano, De Sanctis o Brambilla. Prácticamente no se le pasó por alto ninguna versión hispana del poeta italiano y para los diecisiete poemas de Leopardi que incluyó en su *Antología* utilizó diez traductores. La culminación de sus trabajos sobre literatura italiana se produjo en 1911 cuando la Junta de Ampliación de Estudios le permitió comprobar "in situ" la gran cantidad de papeletas que había recogido en vida sobre la literatura italiana. Pudo en Italia encontrarse con sus viejos amigos epistolares. Desde entonces, probablemente, decide dedicar los esfuerzos de sus últimos años a enfrentarse con la obra de Goethe. Para llegar a esa decisión sus traducciones y trabajos sobre Schiller y Heine habían preparado el camino.

La literatura alemana

Mi amigo Bartolomé Torres Gost, cuyos estudios críticos sobre la *Renaixença* son imprescindibles, sostuvo que Estelrich publica traducciones de Heine, Schiller y Goethe **sotmeses al judici de Costa**. No estamos de acuerdo y debemos dar la vuelta a la opinión de nuestro añorado especialista. Es cierto que Estelrich algo recogió de Costa pero recogió más de otros intelectuales y la relación Costa-Estelrich fue recíproca en influencias y favores.

En realidad el acercamiento de Estelrich a lo germánico no hay que buscarlo a través de Costa sino a través de Menéndez Pelayo y se produce a la par que otro gran filólogo, Antoni Maria Alcover, lo acomete.

En todo caso, tanto Alcover como Estelrich, tenían en la Isla antecedentes como Quadrado -que a mediados del XIX se había ocupado de Klopstock y algo de Goethe-, Jerónimo Rosselló o Gaspar F. Coll que imprimía un drama copiado de Schiller y *La Conjuración de Fiesco*. Joan Alcover, entre 1902 y 1908 también se mostró muy interesado en leer versiones de Schiller.

En cuanto a Goethe, Estelrich hacia 1908 concibe la idea de traducirlo y un año después comienza a hacerlo mandando en 1910 unas traducciones a la *Última Hora*. Estructuralmente la vía estaba abierta por lo menos de una manera sistemática. Antes de morir trabaja intensamente en una biografía del gran poeta alemán.

una xerrada amb ...

PERE PEP GIL, regidor de festes

Davant la proximitat de la celebració de les RUES 1990, BELLPUIG ha mantingut una breu conversa amb el concejal delegat de les festes del nostre Ajuntament en Pere Pep Gil, el qual junta-ment amb una comissió de persones que no perteneixen al Consistori però que són molt entusiastes del Carnaval, fan possible que els darrers dies siguin unes dates on la gent s'ho passi bé.

En Pere Pep fa prop de 2 anys que està al front de l'organització de les festes artanenques i a més és el president de la Confraria de s'Endevallament, una associació que de cada any va a més per realçar la Setmana Santa.

BELLPUIG.- Pere, quines festes patrocina al llarg de l'any el nostre Ajuntament?

PERE-PEP.- Bé, l'Ajuntament dona suport a quasi totes les festes, començant pels Reis, Sant Antoni, Carnaval, Sant Salvador i la Fira. També a la Colònia de Sant Pere en les festes de Sant Antoni i Sant Pere.

I quina festa creus que avui és la més important en participació?

En general totes són molt participades, cadascuna en el seu estil. Tal volta en participació directe a un acte determinat pens que potser sigui la Rua del Darrer Dia, però a les demés festes la gent també hi participa molt.

Parlem del temps que ara ens ocupa i que és el Carnaval, com es presenten enguany les RUES?

Crec que hi ha bones perspectives. Després de l'èxit obtingut a les passades festes de Sant Antoni esper que segueixi el truí festiu a les RUES del dijous llarder i sobretot a la del "darrer dia". Per tant, i si el temps ens acompanya, l'èxit està assegurat.

Creus que es pot potenciar més encara el nostre carnaval?

És difícil perquè primerament el dia de les rues no és festiu, però pens que la gent d'Artà ho fa per fer festa i truí i col·laborarà en totes les seves forces i ganes. Pens que si volguéssim potenciar les RUES amb concurs i premis, perdrien tot l'encant i la il·lusió que ara tenen, convertint-se amb una festa competitiva, i per tant, la seva salsa quedaria diluïda. El que jo voldria és que hi hagués encara més participants en desfresses i que superassim cada any el número d'anys anteriors. I crec que és possible degut al caràcter obert i festiu de la nostra gent, or-

gull i mirall dels pobles veïns. Enguany, el dijous llarder hi haurà una innovació i és que acabada la Rua, tindrà lloc a la Plaça Nova un ball de disfresses amb l'orquestra Els Mallorquins. Per tant convidat a tothom, disfressats i espectadors, a assistir i participar d'aquest acte. El darrer dia, i com ja és costum, també hi haurà fi de festa a la Plaça.

Pere, hem de parlar un poc de la Setmana Santa, quins projectes tens perquè enguany superi encara l'any passat?

No hi ha molt a dir, així mateix et diré que enguany hem fet prop de 60 nous carapunats, i una quinzena més de capes noves. Pens que poc a poc les festes de Setmana Santa a Artà tin-

dràn un caràcter profund i tal volta més autèntic que les d'antany. La gent s'ho agafa en seriò i correspon a la nostra cridada.

Vols afegir res més?

Voldria acabar fent un incís a la Rua Infantil dels nostres col·legis d'EGB., que de cada any és més representativa i animada. Vagi, per tant, la meua enhorabona als professors els quals no escatimen esforços i aporten sempre noves idees perquè la festa surti lluída. També felicit als pares i als al·lots perquè tots ajuden i fan que la Rua dels infants sigui ben animada. Aconsellaria també als al·lots en general que tirassin molts de paperins a la Rua i que el capvespre escampin molta farina, una tradició ja molt antiga dins aquests dies de carnaval.

Esperem que els bons desitjos de l'organitzador oficial de les nostres festes es vegin complits i que són els mateixos de tota la gent artanenca, una gent alegre que sap i vol fer festa.

programa de festes

DIJOUS 22 DE FEBRER

AJUNTAMENT D'ARTÀ

A les 15 hores.-Concentració a la Plaça de s'Ajuntament. RUA INFANTIL amb el itinerari acostumat.
A les 20'30 hores.-Concentració a la Plaça de s'Ajuntament i a continuació GRAN RUA, amb el següent itinerari:
Carrer Rosa, Sancho de sa Jordana, Pou Nou, Rafel Blanes, Tení Blanes, Ciutat i Plaça Nova.

ACABARÀ AMB UN GRAN BALL DE CARNAVAL AMENITZAT PER L'ORQUESTRA "ELS MALLORQUINS"

DIMARTS DIA 27, " DARRER DIA "

A les 20'30 hores.- Concentració a la Plaça de s'Ajuntament i a continuació RUA pels carrers:

Rosa, S. de la Jordana, Pou Nou, R. Blanes, Major, Amadeo, Ciutat, A. Blanes, R. Blanes, Pitxol, Figueras, Sta. Margalida, M. Blanes i Plaça Nova.

**BALL FI DE FESTA a càrrec del grup EUPHORIA
HI HAURÀ REFRESC PER A TOTHOM**

DESERTIZACIÓN

Todo el mundo conoce el Nitrógeno porque ha oído hablar a los agricultores de los abonos nitrogenados, que con regularidad echan en el campo.

¿Porqué lo hacen? Por ser un componente esencial de los seres vivos, animales y vegetales. Entra en la composición de las proteínas, componentes mayoritarios de la carne, huevos, leche, legumbres, etc. y son sustancias esenciales para la vida. Es decir, se come proteína (Nitrógeno) para hacer la propia carne y mantenerla.

Necesitamos a los vegetales para que cambien esos abonos minerales y los transformen en comida, pero... ¿que pasaba antes de la creación de abonos y de la intervención del hombre? Desde luego no hay que ser muy suspicaz para darse cuenta de que la Naturaleza ha sido siempre muy prolifera. Pensar que hace mil años, el paisaje que nos rodea y toda Europa era bosque impenetrable, es decir, cantidad y variedad de vida animal y vegetal, en pocas palabras, compuestos de nitrógeno.

¿Donde hay nitrógeno en la Naturaleza? No en la materia mineral en la que abunda poco. Solo hay nueve sales de este elemento propias de desiertos con lagos salados, es decir, escaso. Donde es abundantísimo es en el aire que respiramos. De cien partes de aire, setenta son de nitrógeno, que entra y sale de nuestros pulmones sin efecto alguno, lo mismo que les ocurre a los vegetales en su respiración. No se puede capturar respirando.

Por suerte en el suelo (tierra vegetal), existen unos organismos microscópicos que miden menos de la milésima parte de un milímetro, llamados bacterias nitrificantes. En un gramo de tierra puede haber cien millones de ellas y casi un millón de algas unicelulares. Para realizar sus funciones vitales cogen el nitrógeno del aire y depositan en el suelo sustancias de desecho en forma de nitratos. Se estima que en tiempo cálido y seco, en una cuartada de terreno pueden acumularse varias toneladas de nitrógeno al año.

Estas bacterias y otras muchas son parte de la comunidad de seres vivos que mantienen i crean suelo fértil, su trabajo consiste en colonizar y mantener tierras yermas y alimentar a sus habitantes. Su ausencia es el factor básico para la definición de desierto, independientemente del frío o del calor, sequedad o lluvia.

El suelo es un ecosistema vivo compuesto por una comunidad viva microscópica, materia orgánica, humus, agua y minerales. Sin la intervención del hombre, los suelos se ayudan a sí mismos a su perpetuación, en equilibrio con especies animales y vegetales que sobre él viven y del que se nutren.

A partir de esto, la importancia del suelo radica en su gran capacidad de retención de agua (varias veces su peso), funcionando como una esponja a la que el calor solar le es difícil extraer el líquido básico. Esto es importantísimo tanto en las sequías como durante las lluvias torrenciales, ya que aumenta la capacidad de infiltración y pasa mucha más agua al subsuelo en

tierras de suelo fértil que en las desérticas y subdesérticas como es el caso de la Mallorca actual.

Al no infiltrarse gran cantidad de agua de lluvia, esta se pierde en el mar en lugar de enriquecer los embalses subterráneos y en su camino produce fuertes erosiones de suelo que también van a parar al Mediterráneo. Este es uno de los principales procesos de desertización que están transformando nuestro entorno.

Durante las inundaciones pensamos en la climatología, pero sería interesante un paseo por un bosque para aclarar dudas. Tenemos mucha fe en la nueva tecnología agrícola, con maquinaria y química que parece simplificar las duras faenas del campo, pero en solo unos pocos años han aparecido grandes problemas de contaminación y desertización que afectaran a la Tierra durante mucho tiempo.

El envenenamiento del suelo afecta a las aguas subterráneas y a los animales y vegetales incluso a mucha distancia. En tierras antárticas, lejos del mundo habitado encontramos animales contaminados por pesticidas. La maquinaria pesada y el pastoreo excesivo que compactan la tierra contribuyen a la desertización tal y como ha ocurrido en las antiguas civilizaciones que convirtieron en eriales las fértiles tierras que las sustentaban. (Mesopotamia, Persia...)

La destrucción de bosques, la implantación de grandes zonas urbanas, los desmontes y canteras son actuaciones delicadas sobre la Naturaleza en un mundo cada vez más poblado y con una humanidad más poderosa que transforma para sobrevivir, para el ocio, por aburrimiento, por avaricia...

Raimundo Gómes Revilla.

MESTRE SEGUNDO

Este trabajo ha sido producido por invitación del conocido publicista artanense Pedro Ginard Ferrer

D. SEGUNDO DIAZ CORDERO
In memoriam

Arlà - 1920

Pedro Esteve, deixeble predilecte del mestre Segundo.

Estos fueron el nombre y apellidos de un insigne maestro nacional que regentó durante largos años, en solitario, la misera escuela artanense, ubicada entre las mansiones hacendadas de D. Juan Sard y los hermanos Sancho de la Jordana, casi al pie de una empinada cuesta conducente a la iglesia parroquial. Había llegado desde un pueblecito leonés seguramente para tomar posesión de su plaza vacante, que ya no quiso abandonar hasta su muerte, renunciando a puestos más altos en jerarquía que le correspondían por su saber y antigüedad.

Se había enamorado profundamente de la humilde villa mallorquina que le había tocado en suerte y de sus sencillos moradores que le reverenciaban por su condición de forjador de mentes ilustradas, que hacía acopio provechoso del poco corriente caudal de sabiduría que él atesoraba e impartía con un amor y una voluntad de gigantes al más de un centenar de alumnos, de humilde cuna casi todos, sin otro pago material que una humilde ofrenda en especies caseras el día de su fiesta onomástica.

Aún me parece verlo cuando, tras sus comidas, se detenía en el Café de Ca'n Garreta.

Yo tuve la suerte de contarme entre ese centenar de discípulos que él tenía a su cargo; asistí a su aula desde los cinco a casi los once años -1908 a 1914- y, pese a recibir la dureza de su castigo en algunas ocasiones, por desobedecer sus instrucciones escolares, siempre supe reconocer su paternal apostolado para que el colegial aprovechase integralmente sus enseñanzas. Entre sus discípulos más destacados -que fueron muchos- recuerdo cordialmente a Daniel Cano Cantallops, que fué más tarde notario en Mahón; a Jaime Moyà, emigrado a Norteamérica; a los hermanos Martín, Juan y Perico Gili Sancho, el primero ido a Argentina y fallecido allá; a Sebastián Ginard (Vives) bien colocado en Palma; Baltasar Moyà; los hermanos Miguel, Antonio y Tomás Juan, hijos del Teniente de Infantería retirado D. Juan Juan Oliver; a José Bisbal Bisbal, oficial de notaría muy eficiente y otros que siento de veras no tener presente ahora.

Aún me parece verle cuando, tras sus comidas, se detenía en el café de Ca'n Garreta para jugar una inofensiva partida de naipes -la malilla- antes de terminar su recorrido hasta su querida escuela. Y así, sin variaciones, hasta el 24 de mayo del año 1918, en que sobrevino el fatal desenlace, después de dolorosa dolencia. Han quedado grabadas en mi mente las amargas escenas de su tránsito final al camposanto de mi pueblo: una doble hilera de niños y adolescentes cabizbajos y lagrimeantes desfilando en procesión con el cirio en la mano trémula, susurrando una plegaria porque la madre tierra le fuera leve en su sueño eterno y silente, mientras Daniel Cano desgranaba una sentida elegía suya.

D. Segundo Díaz Cordero, leonés de nacimiento, en 1855, fué un gran maestro en todos los sentidos; por sus conocimientos y su cilópea voluntad de transmitir sus enseñanzas al plantel de mentes que se le había confiado. Era un maestro de extraordinaria talla que ejerció su penoso ministerio en una escuela misera y destartada, sin patio donde expansionarse sus alumnos y sin condiciones de salubridad, donde el agua se filtraba durante las fuertes borrascas. Estimo ahora que mereció una mayor atención municipal y brindo esta circunstancia a los colegiales de ahora, con todas las comodidades y bienestar.

Por todo lo expuesto, considero un deber de mi pueblo natal de honrar su grata memoria con este merecido homenaje de admiración y gratitud, al que me sumo de todo corazón.

¡Descansa en paz, maestro Segundo!

Pedro Esteve Sancho
Ciutadella, enero 1990

De La Colònia

A. Genovart

DAVANT LA MORT D'EN LLORENC

Un grup de joves de la Colònia ha fet arribar a la nostra redacció aquesta nota que reproduïm:

I la mort va arribar a la Colònia en un dia on la diversió va tornar melangia, on les rialles varen tornar plors, on l'alegria va tornar tristor.

I la mort va arribar a la Colònia i se'n va dur el més preciàt de la vida que és la joventut.

Descansa en pau, Llorenç. Els teus amics i tots els qui et coneixien no t'oblidam.

Joves de la Colònia

MORT A LA CARRETERA

Tot el poble, commocionat, ha duit dol com a conseqüència de la tràgica mort d'En Llorenç Planisi Arbona, de 18 anys, que morí en accident de circulació.

Era la matinada del 17 de gener, quan En Llorenç en companyia d'altres amics, tornava de la festa de Sant Antoni d'Artà cap a la Colò-

nia. A un tram on hi ha una curva pronunciada el vehicle, segons pareix, sortí de la carretera donant una o varies voltes de campana. A conseqüència del terrible impacte moria el colonier Llorenç Planisi Arbona i resultaren ferits greument els seus companys Antonio Ricardo Moreno Muñoz de 19 anys i Jesús Serradilla Muñoz de 23 anys.

La mort d'En Llorenç ha estat sentida i plorada per tot el poble. El funeral celebrat a la nostra parròquia el passat dia 19 en fou una bona mostra. El temple resultà del tot insuficient per donar cabuda a la gentada que volia manifestar el seu condol als familiars del jove difunt.

Des d'aquesta plana de Bellpuig, volem també manifestar el nostres sentiments de pesar a la família Planisi Arbona tan coneguda i estimada al nostre poble.

BALANC ECONÒMIC PARROQUIAL DE 1989

A les misses dels passats 13 i 14 de gener, la comissió econòmica del Consell Parroquial informà als feals del balanç econòmic de 1989.

El total de despeses ha estat de 2.768.138. Aquestes inclouen el cost de la reparació de la teulada de la rectoria i les obres de calefacció i refrigeració del temple. El capítol d'entrades pujà a 2.303.703 ptes. tenint en compte que s'han d'incloure dins aquesta quantitat les 700.000 provinents d'un prestege que ha fet Caixa Diocesana. En aquests moments el dèficit real és de 684.073 ptes.

Per altra banda s'informà també del moviment demogràfic parroquial que estat el següent:

Baptismes: 5, dos nins i dues nines.

Defuncions: 6, quatre homes i dues dones.

Matrimonis: 1.

FESTES DE SANT ANTONI

Encara que hi hagués 24 foguerons i una notable presència de gent, Sant Antoni enguany a la Colònia tingué un caràcter especial. No se feu la bulla dels altres anys, ni se sentiren cançons, ni les pandilles de joves anaven i venien com de costum fent lul·lea i trui. La ferida del dol era massa fresca i es va notar. Tant els coloniers com els visitants es limitaren a sopar cadascú al seu propi fogueró fent tertúlia i conversant com en família en torn del foc.

Lo mateix se pot dir de les Beneïdes el dia de Sant Antoni; la gent no estava

per festa i per tant no s'anima a fer carrosses; les poques que hi hagué foren poer donar gust als infants que encara ajudaren a donar una nota d'alegria a la jornada.

Enguany tampoc es feren cançons, només en vérem una d'escrita a un fogueró. Era aquesta:

Com veis ho tenim ben clar,
l'hem fet enmig des carrer igual que es picapedrer
veinat de Ca'n Català.

Dita glosa feia referència a una obra que s'està construint devora Ca'n Guillem Català, just a la punta dels terrenys voltats del molí d'En Regalat. Potser que l'obra en construcció sigui ben legal, però des del punt de vista estètic és un vertader bunyol. En aquella punta hi pega com una "pedrada a s'os de sa cama".

saló de bellesa

ESTEL D'AUBA

Isabel Solano
Esteticista titulada

Carrer Joan XXIII, 19-1º - Tel. 56 29 50

ARTA (Mallorca)

Maquillatges
Neteja de cutis
Depilacions
Tractaments facials i corporals
Tractaments anticelulítics
Drenatge linfàtic.

NOVETAT

Tenim a la seva disposició:

DEPILACIÓ ELECTRICA

esports

FUTBOL

PREFERENT

QUE LI PASSA AL C. D. ARTÀ ?

ARTA 1 FERRIOLENC 4
MONTUIRI 5 ARTA 0

COMENTARI:

El partit que l'Artà va jugar a Ses pesqueres contra el Ferriolenc va ser un complet desastre, no per la derrota en sí, encara que voluminosa, sinó pel mal joc desenrotllat pels jugadors locals que no feren quasi res per guanyar un partit que perderen amb tota la raó del món.

El primer gol va ser fruit d'un penal que mai s'havia de produir ja que n'Arrom no tenia cap feina a disputar la pilota al davanter contrari perquè aquest lluitava amb un defensa fora de l'àrea del porter.

Als pocs minuts de la segona part l'Artà va empatar el partit amb la col·laboració d'un defensa contrari que d'un gran "cabezazo"

va enviar la pilota al fons de la seva pròpia porteria. Després i quan l'Artà s'havia d'entonar i mirar de resoldre el partit, va ser quan els contraris agafaren les riendes i en pocs minuts donaren volta al marcador situant-lo amb un 1-4, i que si hagués durat un poc més tal volta el resultat hauria pogut se d'escàndol, ja que l'Artà no hi veia de cap bolla.

El passat diumenge dins el camp del Montuiri l'Artà s'hi presentà amb tres juvenils, de porter en Garau, el porter Martí de lateral, i justs el onze perquè no donà per fer canvis.

Així les coses, no és gens raro que perdessin el partit i de golejada, el contrari hagués estat poc menys que un miracle.

Què passa a l'Artà? Les males llengües diuen que hi ha molta crisi econòmica, que a molts de socis no els han passat factura, i que la campanya ha estat magre. També que han advertit als jugadors que han de jugar sense cobrar i que per tant les despeses dels desplaçaments van a càrrec seu, cosa ja molt llastimosa. Els jugadors es queixen i amb raó.

Potser que la directiva del Club sigui escasa de col·laboradors i els pocs i valents que hi ha estiguin més que cremats. D'aquesta manera el futbol a Artà sembla que està sentenciat.

Qui serà el valent, o valents, que agafin el "bou per ses banyes"?

CROS

La final del campionat de CROS ESCOLAR es va celebrar al Poliesportiu d'Artà amb molta calor i bon ambient. Les A.P.A.S. convidaren els assistents a un berenar i es va donar un premi als monitors (un gerro) i un lot de llibres a les escoles. A continuació donam un resum de com quedaren classificats els nostres col·legis.

INICIACIO FEMENINA

Bàrbara González Sureda (Sant Bonaventura), 600 metres, 2'23".

Mª Antònia Ferragut Canet, 2'25".

Clara Llabata Fernández, (Na Caragol), 2'32".

INICIACIO MASCULINA

Juan A. Pascual Sureda, (Sant Bonaventura), 800 metres, 2'59".

BENJAMÍ FEMENI

Mª A. Nicolau Ferragut (Na Caragol), 1000 metres, 4'22".

BENJAMÍ MASCULI

Daniel Guinea Iglesias (Sant Bonaventura), 1500 metres, 5'50".

ALEVI FEMENI

Carmen García Donoso (Na Caragol), 1500 mtrs, 6'08".

Maria Ramis Esteva (Na Caragol), 1500 metres, 6'09".

ALEVI MASCULI

J. Ant^o. Amorós Sánchez (Sant Bonaventura) 2500 metres, 10'07".

Ramón Ferrer Servera (Na Caragol), 2500 metres, 10'22".

INFANTIL FEMENI

Aina Castaño Cerdá (Sant Salvador), 2500 metres, 9'25".

INFANTIL MASCULI

Julià Vicens Riera (Sant Bonaventura), 3500 metres, 12'26".

CADET MASCULI

Miquel Piris Castellano (Na Caragol), 6000 metres.

Antonio Alzamora Artigues (Sant Bonaventura), 6000 metres.

TENNIS

CAMPIONAT INDIVIDUAL HIVERN 89.

Aquest campionat se celebrà els mesos de Setembre-Desembre. Hi hagué 32 inscrits dividits en quatre grups. A la final hi varen passar els dos primers de cada grup.

Fernando Liesegang i Toni Riera.

Bernat Ferragut i Ignasi Rios.

Alfonso Morillas i Biel Garau.

Pep Genovart i Lluís Gili.

A la classificació final quedaren així:

- 1- Pep Genovart
- 2- Alfonso Morillas
- 3- Bernat Ferragut
- 4- Lluís Gili.

Tots reberen uns magnífics trofeus donats per l'Ajuntament d'Artà.

També reberen una placa els altres quarts finalistes: Biel Garau, Fernando Liesegang, Ignasi Rios i Toni Riera.

Actualment està en joc el I TORNEIG DE DOBLES -DARRERES DIES 90, i al final serà el 22 de febrer.

SI S'ENVEJA FORA CLAROR, bastaria un sol llucet perquè sempre fos de dia. Aquesta dita sàvia mai serà estantissa, mentre damunt la terra resti una colla d'en-camats de vint ungles i seny de segó. La ronya de mal d'altri pot esperar d'assegudes a l'ungüent miraculós capaç d'amansir-la. Ja ho digué aquell entenimentat senyor: "Qui atèn comptes aliens, li mancarà temps per atendre els comptes propis". Vull dir jo diguem per allò de dir, que diuen que deien que digueren que havien dit, que si ho havien de dir, dirien que no ho haguessin dit, perquè quan ho han dit, dit està el que ja mai s'havia d'haver dit, tota vegada que quan de veres s'ha dit, no s'hauria d'haver-ho dit perquè l'únic que val és que tot quant de mi diguin tots els diguis, no em passa de canyó endins. Vull dir jo, perquè se m'entengui, que amb un gargall salivós n'hi ha prou per vomitar les "xermoies" digaines. Per això feim una crida d'atenció a les nostres autoritats civils, militars, eclesiàstiques, curials, cíviques, recreatives, pruagoses, confraries, obreries, estols, pandilles, tastavins, triperos, entitats bancàries i gremis de llepaculs i besatrispols, perquè destitueixin el molt alt i pardalable president del Centre local "la bona boca i el mal mot", el goranenc cap pelat titina, senyor xep a xep, duc del ducat de ca'n xafarder.

"ENGUANY PERENDANY ES FOGUERONS SERAN MAGRES" deia la gent. No hi ha llenya. Haurem de ferlos de serradís o amb gas butà. No hi ha llenya m'heu dit? I a voler! Es veu que Sant Antoni proveï de casta granada els desitjos dels artanencs. Es cert que el llenyer de Ses Pesqueres ha quedat net, però l'any pròxim tornarem a ses mateixes. A l'hora de la veritat, foc i fum a la carrera. Altre tant pel bestiar. Entre l'excusa de que el camp està abandonat, que ja ningú fa de foraviler, que la terra no dona i demés revetles de Sant Joan, resulta que a sa cavalcada hi va haver més bísties que antany. Com que un servidor no anà a festa, no pot parlar-ne. Mentre tenguí els ulls a la

biorxa, no puc prendre part a cap manifestació multitudinària, ni assistir a funcions a locals tancats amb llum artificial. I qui ho troba lleig, que ho pinti.

PENS, IDÒ, EXISTESC (perdó, cartesians cervellers; cògito ergo sum), però perd el temps i per perdre'l, més val estar a sa redoça. Curiosament, els qui estan obligats a sebre pensar no pensen perquè es creuen els amos del món (a més, qui pensa sols té dos camins: quedar tot sol o que el prenguin per "loco"). Tenen, per ells, és clar, la clau per resoldre qualsevol situació. Han après el saber de rebot acadèmic-anèmic, a les universitats de la refrença goxana de n'Argonyana i de les nyeuques de Son Curt, alqueria sufragània de Son Frare del Bon Repòs (altra volta perdó; del Bon Sossec) i se'n foten de la trona i del predicador. Predica, frare, tantes me'n diguis ara, perquè ells, lletrabossuts caparuts de barra i biuló, sempre en surten pel lloc ample, igual que Madó Ferrera que nasqué dins una bota i sortí pel forat de darrera. Per nosaltres no té validesa allò tan sabut de "qui no vol pols que no vagi a s'era". Només és mà de llei el celeberrim i popular refrany que diu: "qui vol peix, que és banyí es cul". I servidor, ja el té ruat i ple de barbeta de treure'l i que un altre el s'empassoli. D'ací endavant, que diguin dois els doctes doctors. Tenc per cert que les llàstimes i rialles que fins ara mateix les he causades, per a mí seran un graner de baleis i tàstares que no haurà vent que les venti ni garbell que les porgui.

SI ARTA ENLLOC DE SER una heterogènia república de caps de fava, capirollos, perbocs, carraspos, pasturols, terrossanos, fermagots, gotrells i demés aucells puats, fos una vaca, de cap a cap d'any Na Mufis duria llet sense necessitat de vaddellar. Però, germans meus en les tasques de paga boix i calla, Artà és meravellós. En voleu una mostra del que havem dit? Vat-la-t'aquí. Un proppassat diumenge l'espertenegat grup "Un raig d'artanencs", anà d'excursió al Teix. De sobte, es trobaren amb un excursionista de fora poble. Encetaren bitlla i resultà que el caminant extern coneixia la nostra contrada. En Tomeu Esteve Frau feu d'interlocutor-ambaixador. Ara, de segur que estau un poc a les fosques. N'Esteve no és altre que el popularíssim Tomeu Amadeo, el mecànic taxista de Costa i Llobera. En Tomeu vegent que aquell homo coneixia s'Ermita li digué: "I vós que heveu estat ermità?" "No fotre. Pensau que jo no vaig d'ermitans." "Idò no ho digueu massa fort perquè jo som frare". "Vós frare? I com és que menau aquesta dona tan jove amb vós?" "No tingueu mals pensaments. Es tracta d'una germana meua". "Així me call, perquè jo hi veia coses rares amb ella". Com tothom sap, En Tomeu és frare de malnom i, diguent la veritat, aquell homonot se begué de bon gust que En Tomeu era frare de missa i la seva esposa, una germana de sang llegítima.

endevineta d'en Pere Xim

Solució al nº 20:
"Un frissaina".

La gent anà desbordada el que més podia entonar molts la varen agafar lo que a un no li fa falta i es deien un a l'altra veurem que serà demà, sa calentó els cremà el que duien baix sa falda.

Solució al proper número.